

Nr 170.

Av herr **Boman** och herr **Fehr**, om utredning rörande den av pensionsstyrelsen bedrivna frivilliga försäkringen m. m.

Den s. k. ålderdomsförsäkringskommittén, som utarbetade det i huvudsak ännu gällande systemet för allmän pensionsförsäkring, hemställde på sin tid, med hänsyn till begränsningen av de föreslagna obligatoriska avgifterna och pensionstilläggen, att en frivillig försäkring skulle införas. Kommittén ansåg emellertid, att jämväl den frivilliga försäkringen måste begränsas, och föreslog i sådant syfte, att för densamma ej »må för någon under ett kalenderår avgifter erläggas till högre sammanlagt belopp än det antal kronor, som motsvarar halva antalet fyllda levnadsår».

Kommittén motiverar sitt förslag till »en verksamt understödd frivillig försäkring» på följande sätt:

»Då den frivilliga försäkringen egentligen är avsedd att komma de mindre bemedlade klasserna till godo, har kommittén sökt förhindra, att de förmögna klasserna i någon avsevärd grad skulle tillgodogöra sig det bidrag, staten i vissa fall lämnar till denna försäkring.»

I lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring stadgades i 34 §, att avgift för beredande av pension på grund av frivilliga avgifter ej skulle få av någon under ett kalenderår erläggas till högre sammanlagt belopp än 30 kronor. För att stimulera till anslutning till den sålunda införda frivilliga försäkringen bestämdes, att till densamma skulle av statsmedel tillskjutas ett belopp, motsvarande $\frac{1}{3}$ av summan av de under året erlagda avgifterna. Vidare stadgades, att pensionstillägget enligt bestämmelserna i 6 § av samma lag icke skulle undergå minskning på grund av årsinkomst, härrörande från frivillig pension.

Då denna frivilliga försäkring icke visade sig vinna någon nämnvärd tillslutning, föreslog pensionsstyrelsen år 1916 ändrade bestämmelser rörande densamma, vilka infördes genom lagen den 14 juni 1917 om ändrad lydelse av 7 och 34 §§ i lagen om allmän pensionsförsäkring. Det väsentliga i denna lagändring var, att Konungen erhöll rätt att bestämma beloppet av de avgifter, som för envar försäkrad finge högst erläggas, ävensom de försäkringstekniska grunderna för försäkringen i fråga. I samband härmed skulle Konungen jämväl äga föreskriva, att visst förvaltningsbidrag skulle utgå av det belopp, var-

med de för en person under ett år erlagda frivilliga avgifterna sammanlagt överstege 30 kronor. Härjämte bestämdes i 7 § av lagen, att pensionstillägget enligt 6 § i pensionsförsäkringslagen icke skulle undergå minskning på grund av årsinkomst från frivillig pension intill ett belopp av högst 300 kronor. Genom kungörelse den 31 december 1917 fastställde härefter Konungen, att ovan nämnda maximiavgift skulle utgöra 100 kronor för varje kalenderår och att förvaltningsbidrag icke skulle beräknas.

Då den frivilliga pensionsförsäkringen trots dess sålunda genom 1917 års lagändring medgivna utvidgning icke vann den tillslutning, som pensionsstyrelsen väntat, fann sig pensionsstyrelsen i februari 1925 ånyo böra föreslå Kungl. Maj:t en omläggning, som till synes endast avsåg att i vissa detaljer medgiva pensionsstyrelsen ökad rörelsefrihet vid försäkringens handhavande. Den ifrågavarande framställningen föranledde en proposition till 1927 års riksdag, vilken resulterade i en lag av den 18 juni 1927 angående ändrad lydelse av 34 § i pensionsförsäkringslagen.

Med anledning av denna lagändring anbefallde Kungl. Maj:t den 18 juni 1927 pensionsstyrelsen att före den 15 oktober samma år till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser, som jämlikt 34 § pensionslagen i dess nya lydelse kunde böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Det förslag pensionsstyrelsen med anledning härav gjorde, överlämnades med skrivelse den 27 oktober 1927, som inkom till departementet den 14 november 1927. Då skrivelsen inkom så sent, medgav näppeligen tiden till den 1 januari, då nya bestämmelser i frågan skulle träda i kraft, sådan remiss av det framlagda förslaget till myndigheter och enskilda institutioner, som eljest utan tvivel skolat ske.

Denna omständighet måste så mycket mera beklagas, som pensionsstyrelsens förslag visat sig innebära en i flera avseenden överraskande, högst omfattande utvidgning av den frivilliga pensionsförsäkringen. Ehuru Kungl. Maj:t fann sig nödsakad att avsevärt beskära pensionsstyrelsens utvidgningsförslag, innebär den kungl. kungörelsen av den 28 december 1927 dock fortfarande en högst väsentlig utvidgning.

Genom densamma höjes sålunda maximiavgiften från förutvarande 100 kronor till 250 kronor årligen för personer över 17 års ålder, varjämte stadgas, att, där sålunda medgiven avgiftsinbetalning icke till fullo verkställts, det enligt angivna regler tillåtna, icke erlagda avgiftsbeloppet må helt eller delvis inbetalas. Fortfarande kvarstår den bestämmelsen, att den del av pensionsbeloppet, som motsvarar en årlig avgift av högst 30 kronor, genom bidrag av statsmedel höjes med $\frac{1}{3}$ samt att inkomst av frivillig pension intill ett belopp av 300 kronor per år icke inverkar förminskande på pensionstilläggets storlek. Vad åter beträffar förvaltningsbidraget, hade pensionsstyrelsen föreslagit, att något sådant bidrag icke skulle beräknas, och detta trots den mångdubbling av maximiavgiften, som pensionsstyrelsen föreslagit. Pensionsstyrelsen hade sålunda ansett lämpligt, att staten av skattemedel skulle betala kostnaderna för denna frivilliga försäkringsverksamhet, som, därest pensionsstyrelsen fått sin vilja fram, säkerligen fått en avsevärd del av sitt klientel bland landets burgnare befolkning. Kungl. Maj:t biföll emellertid icke pen-

sionsstyrelsens förslag på denna punkt utan uppdrag åt styrelsen att skyndsamt verkställa utredning rörande grunder för sådant bidrags utgående. Sådant utredning torde inom kort vara att förvänta.

Innan Kungl. Maj:t på basis av sådan utredning fastställt grunder för avgiftsberäkningen, kunna inga exakta uppgifter lämnas rörande de pensionsbelopp, som komma att erhållas inom den frivilliga pensionsförsäkringen. Med ledning av inom privat pensionsförsäkring tillämpade tariffer kan man emellertid sluta sig till, att pensionsbelopp på omkring 5,000 kronor om året icke torde komma att höra till sällsyntheterna och att även vida högre belopp i en del undantagsfall skulle kunna förekomma.

Härmed har den frivilliga pensionsförsäkringen uppenbarligen lämnat det för en socialförsäkring naturliga området. I stället för att uteslutande tillgodose försäkringsbehovet hos de mindre bemedlade samhällslagren erbjuder den numera pensioner, som på grund av sin storlek icke kunna komma i fråga annat än för personer i god ekonomisk ställning. Den statliga pensionsförsäkringen har härigenom kommit att framträda såsom en direkt konkurrent till den privata pensionsförsäkringsverksamheten.

Denna senare verksamhet är, som bekant, reglerad genom lag och underkastad tillsyn av särskilda myndigheter. En viktig del av tillsynsmyndigheternas verksamhet består i upprätthållandet — i bl. a. säkerhetens intresse — av en tillräckligt hög, om möjligt enhetlig nivå beträffande de förmåner, som erbjudas de försäkrade. Under hägnet av denna statliga uppsikt har den privata pensionsförsäkringsverksamheten utvecklats på ett sätt, som alltjämt erkännes vara ur såväl samhällets som de av pensionsförsäkringen närmast berörda synpunkt synnerligen tillfredsställande. Utan att bereda vinst åt enskilda företagare har denna rörelse kunnat lämna ålderdoms- och invaliditetsskydd under fullt betryggande former och på gynnsamma villkor.

Innan pensionsstyrelsens tariffer för den nya frivilliga, statliga försäkringen föreligga, torde man icke kunna bedöma, vilken inverkan den gjorda ändringen av denna försäkring kommer att utöva på den privata pensionsförsäkringsverksamheten. Det kan emellertid allvarligt befaras, att denna verksamhet kommer att lida ett kännbart avbräck, ja kanske rent av omöjliggöras. Och även om icke redan den nu genomförda förändringen i fråga om den statliga försäkringen skulle i och för sig omöjliggöra den privata försäkringen, kommer sådant sannolikt att bli följderna av det hot den nuvarande lagstiftningen måste anses innebära mot den privata pensionsförsäkringen. Med ett enda penndrag kan nämligen Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande genomföra en ytterligare utvidgning av den statliga verksamheten, varigenom denna komme att, i den mån det icke redan skett genom den nu genomförda förändringen, helt uttränga den privata verksamheten.

En sådan utveckling kan icke anses vara ur samhällets synpunkt önskvärd. Såsom redan kungl. försäkringsinspektionen i utlåtande den 3 februari 1926 angående pensionsstyrelsens ovannämnda förslag till 1927 års lagändring uttalar, bör staten icke bereda särskilda förmåner för pensionsförsäkring hos pensionsstyrelsen, då sådan från social synpunkt ej vore mera önskvärd än

liknande försäkring på annat håll. Därest det nu icke skulle visa sig möjligt att återföra den av pensionsstyrelsen bedrivna försäkringen inom dess ursprungliga område, så bör under alla förhållanden tillses, att den enhetlighet i villkor och förmåner, som staten genom sina tillsynsmyndigheter sökt upprätthålla inom den privata pensionsförsäkringsverksamheten, utsträcker att i lika grad gälla den numera med denna konkurrerande statliga pensionsförsäkringen.

Under åberopande av det sålunda anförda få vi härmed vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en fullständig och allsidig utredning beträffande den av pensionsstyrelsen bedrivna frivilliga försäkringen och framlägga förslag, ägnade att återföra den till det verksamhetsområde, för vilket den ursprungligen varit avsedd, eller i allt fall giva den en sådan form, att den icke obehörigen gynnas på den privata pensionsförsäkringens bekostnad.

Stockholm den 21 januari 1928.

Gustaf Boman.

Martin Fehr.